

“Şərq qadını” – 100

Milli mətbuatımızın “ağbirçək” nəşri

“Azərbaycan qadını” jurnalının 1 əsrlik yubileyi tarixi fakt kimi qeyd edilir

1923-cü ilin noyabr ayından Azərbaycanda və müsəlman Şərqində ilk qadın ədəbi, ictimai və siyasi jurnalının nəşrə başlaması həmin dövrdə böyük əks-səda doğurub. Ayda bir dəfə işıq üzü görən bu qadın hərəkatı carçısının ilk adı “Şərq qadını” olub və nəşrə Ayna Sultanova redaktorluq edib. Gülarə Qədirbəyova, Pəri Həsənzadə kimi qadın fəallar da bu jurnalda çalışıblar. Hər nömrəsi maraqla qarşılanan dərgi elm sahəsində zəkası, zəhmət meydanında hünəri ilə seçilən, milli mədəniyyəti təmsil edən, bədii yaradıcılıq uğurları qazanan qadınlarımızı tanıtmə tribunası kimi çıxış edib.

Şərqdə qadın mətbuatının dan ulduzu kimi parlayan jurnalda qadınların hüquqları uğrunda mübarizə, qadın klublarının və məktəblərin təşkili, ana və körpələrin mühafizəsi, uşaq bağçalarının yaradılması, sənətkarlıq kooperativlərinin aktual mövzuları sistemli şəkildə işıqlandırılırdı. Jurnal təkə Azərbaycan deyil, həm də Özbəkistan, Türkmənistan, Tacikistan, Gürcüstan, Tatarıstan, Dağıstan, İran, Türkiyə, Əfqanıstan, Hindistan və başqa ölkələrdə oxunurdu. “Şərq qadını” 1938-ci ilin fevralından etibarən “Azərbaycan qadını” adı ilə çıxıb.

Üzqabığındakı şəkilləri göz oxşayan, səhifələri müxtəlif publisistik janrlarda maraqlı yazılarla süslənən bu nəşr Azərbaycanda ədəbi məfkurənin yayılmasında, qadın yazıçı və şairlərin yetişməsində də mühüm rol oynayıb. Yazıçı Xəlilə Həsəlovanın baş redaktor olduğu dövrlərdə jurnal əl-əl gəzib. Şəfiqə Əfəndizadə, Mirvarid Dilbazi, Nigar Rəfibəyli, Ələviyyə Babayeva, Əzizə Cəfərzadə, Xanımana Əlibəyli və başqalarının bir sıra əsərləri ilk dəfə burada dərc edilib. Məmməd Səid Ordubadi, Mir Cəlal, Mirzə İbrahimov, Səməd Vurğun İlyas Əfəndiyev, Rəsul Rzanın da təqdim etdikləri nümunələr “Azərbaycan qadını” jurnalının səhifələrində yer alıb.

1973-cü ildə jurnalın 50 illik yubileyi dövlət səviyyəsində qeyd edilib. Yu-

biley mərasimində dünyada ilk qadın kosmonavt Valentina Tereşkova da iştirak edib. Jurnalın bəzi nömrələri həm Azərbaycan, həm də rus dillərində nəşr olunub. Amma SSRİ-nin dağılması ilə müşayiət olunan siyasi, iqtisadi, və sosial böhran ölkədə çap edilən dövrü nəşrlərin əksəriyyəti kimi, bu jurnaldan da yan ötməyib – dövriliyi azalıb, bir müddət çapı dayandırılıb. Yalnız 90-cı illərin ortalarında “Azərbaycan qadını” nəşrini bərpa edə bilib, nəşrə əvvəlcə Flora Xəlilzadə, ardınca Fatma Abdulazadə redaktorluq edib. 2009-cu ildən jurnal yeni poliqrafik format və tərtibatda işıq üzü görməyə başlayıb.

Jurnalın səhifələrində hər zaman çoxsaylı maraqlı yazılar bir-birini əvəz edib. Məsələn, buraxılışların birində Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevaya həsr olunan “Zirvəyə doğru” sərəlvöhəli material diqqət çəkir. Məqələdə deyilir: “O, daim yoldadır. Yeni-yeni zirvələrə aparən yolda. Bu enişli-yoxuşlu yolla addımlayaraq o, çox gözəl bilir ki, qarşıda yeni üfüqlər və yeni zirvələr olacaqdır. Onun üçün əslində fəth olunan hər zirvə yeni məqsədə, yeni amala, yeni qələbəyə çatdıran yolun başlanğıcıdır”. – Göründüyü kimi, oxucunu daha işıqlı sabahlara kökləyən belə yazılar, sözün əsl mənasında, nikbinlik və fərəh yaradır.

Təəssüf ki, geniş populyarlığı və gözəl ənənələri olan “Azərbaycan qa-

dını” jurnalının nəşri bir neçə ildir ki, dayandırılıb. “Şöhrət” ordenli Əməkdar jurnalist Flora Xəlilzadə bizimlə söhbətində bunu ürək ağrısı ilə təsdiqlədi: “Ölkəmizin əhalisinin yarısından çoxunu qadınlar təşkil edir. Əksəriyyətimiz bu jurnalda dərc olunan mətbu sözümüzün gətirdiyi rəğbətdən, məhəbbətdən qədərincə bəhrələnmiş, “Azərbaycan qadını”nın sayəsində tanınmış, sevilmişik. Bu gözəl dərgi nə qədər insanın taleyindən keçib, ailələmizə, ana-bacılarımıza nə qədər sevinc bəxş edib... Ancaq bu gün Azərbaycan mətbuatı tarixinin 100 yaşlı “ağbirçək” nəşri olan bu jurnalın çıxmaması təəssüf doğurur. Çox istərdik ki, “Azərbaycan qadını” yenidən media aləminə qayıtsın. Buna bizim ruhumuzun ehtiyacı var”.

Əli NƏCƏFXANLI
XQ